

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน” นั้นได้มุ่งศึกษาถึงเงื่อนไขปัจจัยในการรวมกลุ่มกันขององค์กรชาวบ้านเพื่อที่จะร่วมกันจัดการพื้นที่ป่าของชุมชนในลักษณะของเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การศึกษาถึงกลไกในการจัดการเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลทากาศ โดยครอบคลุมการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาในการจัดการป่าชุมชนขององค์กรชาวบ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งสภาพพื้นที่ หรือบริบทของชุมชนที่เป็นพื้นที่เป้าหมาย เพื่อที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการวิเคราะห์ถึงพัฒนาการในการจัดการป่าชุมชนของตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน ตลอดระยะเวลาในการวิจัยนั้นผู้วิจัยและทีมวิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาต่างๆในชุมชน ที่นอกเหนือไปจากประเด็นเรื่องการจัดการป่าชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อมุ่งหวังที่จะให้ประสบการณ์ในการทำวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน และความร่วมมือกันขององค์กรชุมชนในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนอีกด้วย

3.1 ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research หรือ PAR) ซึ่งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้น เป็นกระบวนการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนที่มีปัญหาหรือมีความสนใจอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน โดยเป็นการเชื่อมโยงกันระหว่างการปฏิบัติ (action) กับการวิจัย (research) ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการวิจัยแบบนี้เป็นกระบวนการวิจัยที่เป็นวงจรต่อเนื่อง ของการวางแผน (planning) การลงมือปฏิบัติตามแผน (action) การสังเกต (observation) วิธีการปฏิบัติและผลของการปฏิบัติและการสะท้อนความคิดเห็นเชิงวิพากษ์หรือการทบทวน ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล (critical reflection) ต่อวิธีการปฏิบัติและผลของการปฏิบัติ เพื่อที่จะร่วมกันวางแผนใหม่ (re-planning) โดยทำอย่างนี้เป็นวงจรต่อเนื่อง ทั้งนี้ความรู้ ความเข้าใจที่เรียนรู้จากกิจกรรมที่เกิดขึ้นก่อนจะถูกใช้เป็นบทเรียนในการพัฒนาและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติของกิจกรรมถัดไป จะเห็นได้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นั้นมีไว้เทคนิคเฉพาะหากเป็นกระบวนการวิจัยโดยรวม (methodology) ที่ประกอบไปด้วยโลกทัศน์และเทคนิค (อุทัย, 2539) ดังนั้นในแต่ละขั้นตอนหรือกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนความคิดเห็น และการวาง

แผนใหม่นั้นต้องเกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของทุกๆฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการที่จะปฏิบัติการในทุกๆขั้นตอน หรือกิจกรรมดังกล่าว

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนใหญ่ๆ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 กระบวนการหาผู้สนใจปรากฏการณ์ ทางสังคมร่วมกัน เป็นการแสวงหาผู้สนใจในประเด็น ป่าชุมชน และได้ร่วมกันสร้างทีมวิจัยหลักขึ้นมาพร้อมกับการศึกษาข้อมูลในเชิงปรากฏการณ์ทางสังคมและสถานการณ์ปัญหาเพิ่มเติมเพื่อแจกแจงและชี้ให้เห็นถึงปัญหาสำคัญต่างๆให้ชัดเจนขึ้น

1.2 พิจารณาเลือกประเด็น เพื่อการวิจัยและตั้งคำถามการวิจัย เป็นการเลือก ประเด็นการศึกษา วิจัยภายใต้สภาพปัญหาและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจนนำไปสู่การตั้งคำถามและพัฒนาไปสู่การ กำหนดเป้าหมายของการศึกษาวิจัย โดยมองจากประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการป่าชุมชน ของตำบลทากาศ การพิจารณาพื้นที่ที่วิจัยนั้น ได้ยึดเอาพื้นที่ที่เป็นผืนป่าเดียวกันกับบ้านหนองผึ้ง โดยอาศัยข้อมูลจากชาวบ้านในพื้นที่ที่เชี่ยวชาญทางสภาพภูมิศาสตร์

1.3 หาผู้เข้าร่วมทีมวิจัยเพิ่มเติม เป็นการค้นหาหรือเลือกกลุ่มคนหรือเชิญกลุ่มคนที่มีศักยภาพมี ประสบการณ์งานพัฒนาในระดับพื้นที่มาร่วมทีมวิจัยพื้นที่ทั้งในส่วนของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ ขององค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ หรือในประเด็นการวิจัยนั้นๆ โดยเลือก หลังจากที่ได้กำหนดพื้นที่วิจัยแล้ว

1.4 วางแผนการทำวิจัย โดยเริ่มดำเนินการ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในอดีต ประเด็น การจัดการป่าชุมชนทั้งที่เป็นข้อมูลของแต่ละหมู่บ้าน และการจัดการป่าชุมชนของตำบลทากาศ เพื่อศึกษา พัฒนาการในการ จัดการป่าชุมชนของตำบลทากาศ เพื่อนำมาวางแผนในการจัดการเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศต่อไป

1.5 ดำเนินการอื่นๆ ที่จำเป็น เป็นการพิจารณาแผนการวิจัย หรือขั้นตอนของการวิจัยทั้งหมด ของการวิจัยว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องและเป็นไปได้จริงหรือไม่เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ขั้นลงมือทำ

ในกระบวนการการดำเนินการวิจัยหรือระหว่างการจัดกิจกรรมของขั้นตอนนี้จะต้องมีการ ดำเนินการ ใน 5 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

2.1 การเตรียมการ ทั้งในแง่การประสานงานกลุ่มคน การเตรียมวัสดุอุปกรณ์วางแผนขั้นตอนต่างๆ และการแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน ส่วนนี้จะมีความสำคัญในแง่ของความพร้อมใน

การจัดการกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งหมายถึงผลที่ได้จากการดำเนินกิจกรรมว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้หรือไม่

2.2 การปฏิบัติการ เป็นการดำเนินกิจกรรมตามแผนงานที่วางไว้และการปรับเปลี่ยนตามเงื่อนไขที่พบ ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายมีรายละเอียดและขั้นตอนมาก

2.3 การบันทึกกระบวนการ เป็นขั้นตอนสำคัญของการวิจัย เพราะต้องมีการบันทึกข้อมูลที่ได้พบเห็นทั้งหมด ใช้ในการเขียนรายงาน การวิเคราะห์และสรุปผลสุดท้ายของการวิจัย ทั้งข้อมูลจากรายงานการสรุปกิจกรรม การสังเกตการณ์ การบันทึกเทปและการบันทึกภาพ

2.4 การสรุปบทเรียน หรือการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งซึ่งจะนำไปประกอบการวางแผนการดำเนินกิจกรรมในครั้งต่อไป รวมถึงการนำไปประกอบการวิเคราะห์สรุปผลขั้นสุดท้ายของการวิจัย

3.2 สถานที่ดำเนินการวิจัย

เริ่มจากหมู่บ้านหนองผึ่ง หมู่ที่ 11 และหมู่บ้านข้างเคียงที่มีพื้นที่ป่าเชื่อมเป็นผืนเดียวกันซึ่งได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านท้องผาย หมู่ที่ 2 บ้านพะยั้ง หมู่ที่ 3 บ้านคอยแซ่ หมู่ที่ 8 บ้านแม่ขนาด หมู่ที่ 9 บ้านป่าเลา และหมู่ที่ 12 บ้านหนองบัว ตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน รวมทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน

3.3 ประชากรเป้าหมายและทีมวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีประชากรกลุ่มเป้าหมาย 7 หมู่บ้านได้แก่ หมู่ 1 บ้านท้องผาย หมู่ 2 บ้านพะยั้ง หมู่ 3 บ้านคอยแซ่ หมู่ 8 บ้านแม่ขนาด หมู่ 9 บ้านป่าเลา หมู่ 11 บ้านหนองผึ่ง และหมู่ 12 บ้านหนองบัว เนื่องจากเป็นการศึกษาวิจัยที่ขยายผลมาจากบ้านหนองผึ่งที่ต้องการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการดูแลรักษาป่า ทีมวิจัยจึงได้เลือกเอาหมู่บ้านที่มีพื้นที่ป่าติดกันกับพื้นที่ป่าของบ้านหนองผึ่งคือเป็นกลุ่มคนที่ใช้ประโยชน์จากป่าผืนเดียวกันมาเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้นประชากรเป้าหมายและทีมวิจัยจึงเป็นกลุ่มคนกลุ่มเดียวกัน กล่าวคือ ไม่มีผู้ทำวิจัยและไม่มีผู้ถูกวิจัย แต่เป็นลักษณะของ “ผู้ร่วมวิจัย” ซึ่งหมายถึงทั้งนักวิจัยและประชากรกลุ่มเป้าหมายมาทำงานร่วมกัน ในส่วนของนักวิจัยและกลุ่มคนที่ทำวิจัยร่วมกัน เรียกทีมนี้ว่า “ทีมวิจัยหลัก” ทีมนี้จะเน้นงานตั้งแต่การเริ่มต้นศึกษาปัญหา การสำรวจพื้นที่เป้าหมาย การดึงคนพื้นที่หรือคนที่เกี่ยวข้องมาร่วมทีมวิจัย การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ การวิเคราะห์ผลและการเขียนรายงานการวิจัย เป็นต้น

ในส่วนของกลุ่มเป้าหมายซึ่งมีจำนวนมากอาจจะต้องเลือกตัวแทนหรือผู้นำมาร่วมดำเนินการหลักหรืออาจใช้วิธีสลับเปลี่ยนกันดำเนินการเพื่อกระจายการเรียนรู้งานให้ทั่วถึงมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขในเรื่องเวลาที่จำกัดที่ผู้นำหรือตัวแทนกลุ่มเป้าหมายมีอยู่ เรียกทีมนี้ว่า “ทีมวิจัยพื้นที่” ซึ่งจะเน้นบทบาทการเตรียมการและการดำเนินงานในระดับพื้นที่ทุกกระบวนการของการวิจัย การร่วมวิเคราะห์และสรุปข้อมูลในระดับพื้นที่

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ มีกลุ่มคนที่มีความสำคัญที่ทำให้งานวิจัยดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยกลุ่มคน ดังต่อไปนี้

3.3.1 ทีมวิจัยหลัก ประกอบด้วย

1. นางสาวสุภาวีย์ ทรงพรพาณิชย์	นักวิจัย
2. นางสาวภัทรา มาน้อย	นักวิจัยร่วม
3. นางชুমศรี อินตาทาศ	ประธาน อสม. หมู่ที่ 11

3.3.2 ทีมวิจัยพื้นที่ ประกอบด้วย

1. ส.ต.อ.ธีรศักดิ์ จันทร์ภิรมย์	ปลัด อบต.
2. นายดำรงค์ จินะภาส	ประธานกรรมการบริหาร อบต.
3. นายบัญชา ดารรัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 11
4. นายพรศักดิ์ ชันคำภาส	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 1
5. นายไสว ต้อยภาส	กรรมการบริหาร อบต.
6. นายสิงห์คำ จินะเป็งภาส	เลขานุการสภา อบต.
7. นายจำรัส ปันใจ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 3
8. นายสุเทพ ปัญญาภาส	กำนันตำบลทากาศ
9. นายกรกช ดอกแก้วนาค	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 8
10. นายเลาคำ กันทากาศ	ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 9
11. นายเสน่ห์ ดวงใจสัก	กรรมการบริหาร อบต.

3.3.3 ที่ปรึกษาทีมวิจัย

1. ผศ.ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	อาจารย์ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร
2. ดร.สัณฐิตา กาญจนพันธ์ุ	อาจารย์คณะสังคมศาสตร์
3. คุณสุรินทร์ สุริยวงศ์	เจ้าพนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน

3.4 แหล่งข้อมูล และวิธีการเก็บข้อมูล

3.4.1 ข้อมูลที่ใช้ประกอบในการศึกษาวิจัย จำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

3.4.1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดเวทีชาวบ้าน การสนทนากลุ่ม เป็นต้น การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง และได้มีการใช้กล้องถ่ายภาพบันทึกภาพ และมีการใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.4.1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้แล้วโดยบุคคล กลุ่มบุคคล และสถาบันต่างๆ เช่น เอกสาร รายงานวิจัย บทความ วารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ หนังสือ รวมถึง ข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.4.2 วิธีการเก็บข้อมูล

3.4.2.1 การค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลที่มีการเก็บรวบรวมไว้แล้วจากห้องสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร้านหนังสือต่างๆ หนังสือ บทความดีๆ ที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์สัตสุติดา กาญจนพันธ์ อาจารย์อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ และพี่ๆ ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค (สกว.ภาค) รวมทั้งเอกสารจากองค์การบริหารส่วนตำบลทาगत สำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน สถาบันวิจัยหรือรัฐฯ และหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

3.4.2.2 การสัมภาษณ์ (interview) โดยสัมภาษณ์จากผู้รู้ที่อยู่ในชุมชน โดยการสุ่มตัวอย่างประชากรที่จะสัมภาษณ์แบบบอกต่อ (Snowball Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะต้องเลือกบุคคลตัวอย่างขึ้นมาจำนวนหนึ่งซึ่งมีลักษณะตามที่ต้องการ โดยสอบถามจากผู้รู้ในชุมชน จากนั้นให้ตัวอย่างเหล่านี้แนะนำหรือบอกรายชื่อคนอื่นๆ ที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะอย่างที่ต้องการ เพื่อที่จะเป็นตัวอย่างที่ผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์เป็นกลุ่มต่อไป จำนวนไม่ต่ำกว่า 7 คน ซึ่งประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์นั้นจะเริ่มจากการจัดการป่าของแต่ละหมู่บ้านที่เป็นเครือข่าย ตลอดจนถึงการเกิดเครือข่ายป่าชุมชนทาगत (แบบไม่เป็นทางการ) และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3.4.2.3 การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) เป็นการสังเกตการณ์ในขณะที่ได้ดำเนินกิจกรรมการวิจัยทั้งการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การสัมมนา และได้มีการบันทึกกระบวนการไปพร้อมๆ กัน

3.4.2.4 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) เป็นการสังเกตการณ์โดยที่ทีมวิจัยไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยแต่มีโอกาสได้ร่วมใน

กิจกรรมการวิจัยในฐานะผู้สังเกตการณ์ เท่านั้น เพื่อเป็นการศึกษาบรรยากาศในการแลกเปลี่ยนพูดคุยของกลุ่มคน เช่นกิจกรรมระดับตำบล โดยเฉพาะการประชุมองค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ

3.4.2.5 การประชุมกลุ่มย่อย (focus group) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (moderator) เป็นผู้จุดประเด็นเพื่อชักจูงให้เกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นในการสนทนา โดยมีผู้เข้าร่วมเป็นผู้รู้ในชุมชนร่วมพูดคุยประมาณ 6 - 10 คน เป็นการเก็บข้อมูลการจัดการเครือข่ายป่าชุมชนทากาศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3.4.2.6 การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระดับบุคคล เป็นกิจกรรมที่ไม่เป็นทางการที่สำคัญมากกิจกรรมหนึ่งที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทุกสถานที่ ที่มีโอกาสหรือขาดโอกาสก็ตามซึ่งอาจจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้กับตัวเองมากยิ่งขึ้น โดยมีเทคนิคหรือทักษะที่สำคัญคล้ายกับการประชุมกลุ่มย่อยเป็นพื้นฐาน ซึ่งในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสื่อสารมากขึ้น เช่นการพูดคุยกันทางโทรศัพท์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับบางชุมชน บางพื้นที่เท่านั้น เป็นการสนทนาร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่นผู้ร่วมทีมวิจัย องค์กรหรือผู้สนับสนุนชาวบ้านทั่วไป กลุ่มเพื่อน และครูอาจารย์ เพื่อเป็นการประเมินสถานการณ์ความเป็นจริงปัจจุบันและการประเมินเพื่อสรุปปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นในระหว่างการวิจัยผ่านบุคคลเพื่อที่จะชี้ให้เห็นแนวความคิดและวิธีการของการวิจัยและพัฒนาบางอย่าง ซึ่งจะทำให้การมองภาพทิศทางและแผนงานในอนาคตที่ชัดเจนและกว้างขวางขึ้น

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดับบุคคลนี้ มีความสำคัญมากในแง่การค้นหาข้อมูลในเชิงลึกที่บุคคลไม่สามารถพูดคุยได้ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมมีจำนวนมาก และถ้าหากบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกันมาก่อนข้อมูลนั้นจะไม่ถูกเปิดเผยในระหว่างการประชุม ซึ่งนักวิจัยควรจะต้องเก็บคำถามนั้นไว้ เพื่อที่จะสอบถามเป็นการส่วนตัวหลังจากการประชุมในกลุ่ม ที่สำคัญกิจกรรมนี้ยังเป็นการตรวจสอบความคิดซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มคนในชุมชนและกลุ่มคนที่ร่วมกระบวนการวิจัยว่ามีความเหมือน ความต่างและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

3.4.2.7 การสัมภาษณ์เพื่อให้ความรู้เรื่องกฎหมายป่าชุมชนและวางแผนการในการจัดการป่าชุมชนของหมู่บ้าน ซึ่งในการสัมภาษณ์นั้นจะประกอบไปด้วย 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ

- การให้ความรู้ชาวบ้านในเรื่องกฎหมายป่าชุมชน และการพูดคุย ทำความเข้าใจในเรื่องสิทธิของชุมชนในการจัดการป่า ระหว่างชาวบ้านในพื้นที่ และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในที่นี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาเมือง เนื่องจากมีพื้นที่ติดกับพื้นที่ป่าของชุมชนทางด้านหมู่บ้านป่าเลา และบ้านแม่ขนาด

- การหาข้อตกลงร่วมกันในที่ประชุมในการจัดการป่าชุมชนของหมู่บ้าน ซึ่งใน

การประชุม สัมมนานั้น ได้ถูกเกณฑ์ในการรักษาป่าของหมู่บ้านที่เป็นลายลักษณ์อักษร และได้คณะกรรมการป่าชุมชน เพื่อที่จะทำหน้าที่เป็นแกนนำในการประสานงาน ความร่วมมือกับหมู่บ้านเครือข่ายในการดูแลรักษาป่าชุมชนของตำบลทากาศต่อไป

3.4.2.8 เทคนิค AIC (Appreciation, Influence and Control) เป็นเทคนิคการประชุมแบบมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ที่เป็นระดมสมองทำให้เกิดความเข้าใจสภาพปัญหาขีดจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่างๆเป็นการใช้ประสบการณ์และความคิดสร้างสรรค์ของผู้เข้าร่วมกระบวนการในการช่วยกันกำหนดแผน และแนวทางในการจัดการป่าชุมชนในอนาคต

3.4.2.9 การศึกษาดูงาน กิจกรรมการศึกษาดูงานเป็นการศึกษาตัวอย่างเครือข่ายป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ ในประเด็นของการจัดการเครือข่ายป่าชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลทากาศต่อไป

3.4.2.10 การดำเนินงานตามกิจกรรมที่ร่วมกันวางแผนไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ในช่วงนั้นๆ เช่น

- ร่วมกันทำกิจกรรมทำแนวกันไฟป่า ในช่วงฤดูแล้ง ที่มีไฟป่าเกิดขึ้นบ่อยๆ
- ร่วมกันทำกิจกรรมบวชป่า ในช่วงวันสำคัญต่างๆ หรือ ช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นการปลุกจิตสำนึกในการรักษป่าอีกทางหนึ่ง
- ร่วมกันเดินสำรวจแนวเขตป่า เพื่อแบ่งพื้นที่ป่ากันรับผิดชอบ และจะได้รู้แนวเขตที่ชัดเจนระหว่างเขตป่าชุมชนของหมู่บ้านกับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าด้วย
- กิจกรรมเดินสำรวจป่า เพื่อดูสภาพพื้นที่ป่า พืชพันธุ์ที่มีอยู่ในเขตป่าชุมชนของหมู่บ้าน เพื่อเป็นองค์ความรู้ ในการที่จะทำให้ชาวบ้านตระหนักถึงปัญหาและทราบต้นทุนเดิมของชุมชน โดยที่กิจกรรมนี้ได้มีเยาวชนร่วมด้วย
- กิจกรรมปลูกป่าเสริม ในช่วงต้นฤดูฝน โดยการนำเอาต้นกล้าที่หน่วยงานภาครัฐบาลแจกจ่ายให้มาปลูกเสริมในพื้นที่ป่าชุมชนเช่นต้นสะเรียมหวาน เป็นต้น
- กิจกรรมสำหรับเยาวชน เป็นการปลุกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการรักษาดูแล และเห็นความสำคัญของป่าโดยมีการจัดค่ายเยาวชนทากาศรักษ์ป่าขึ้น โดยความร่วมมือระหว่างองค์กรชาวบ้าน อบต. และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค
- กิจกรรมอื่นๆแล้วแต่ช่วงเวลา โอกาส และความต้องการของชุมชน

3.4.2.11 การสรุปผลการดำเนินงานของเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ ประกอบด้วยส่วนสำคัญที่ได้มีการสรุป ดังนี้

- รูปแบบการจัดการเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ
- ลักษณะของกิจกรรมที่ได้ดำเนินการร่วมกัน
- ความร่วมมือ การประสานงาน และบทบาทหน้าที่
- ทิศทางความร่วมมือในอนาคต
- องค์ประกอบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปข้อค้นพบเพื่อตอบคำถามการวิจัย ในประเด็นต่อไปนี้

3.5.1 คำถามวิจัยหลัก: เงื่อนไข/ปัจจัยอะไรบ้างที่ทำให้เกิดการพัฒนาศือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ และกลไกการจัดการเครือข่ายป่าชุมชนของตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูนนั้นเป็นอย่างไร และพัฒนาได้อย่างไร

3.5.2 ประเด็นอื่นๆ

- ปัจจัยและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดป่าชุมชน
- การเกิดกฎเกณฑ์ในการดูแลรักษาป่าที่เป็นรูปธรรม
- การรวมกลุ่มกันของชาวบ้านเพื่อทำกิจกรรมและพบปะพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอและ ต่อเนื่อง
- การมีโครงสร้างการทำงานของเครือข่ายที่ชัดเจน
- ความร่วมมือกันของชาวบ้านกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน
- เยาวชนเกิดจิตสำนึก

โดยข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทั้งหมด ทั้งข้อมูลมือสอง และข้อมูลจากการบันทึกกระบวนการ การสรุปผลการดำเนินกิจกรรมในแต่ละครั้ง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน การสัมภาษณ์ หลังจากที่ผ่านมาการตรวจสอบแล้ว จะถูกนำมาจัดระเบียบเพื่อประมวลผล และนำไปวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่อเชื่อมโยงกับแนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง และเชื่อมกับประเด็นปัญหาปัจจัยเงื่อนไขในการพัฒนาศือข่ายป่าชุมชน ที่จะนำไปสู่ทิศทางการพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนในระดับตำบลต่อไป